C/2024/6563

12.11.2024.

P9_TA(2024)0175

Usvajanje posebne mjere za 2023. u korist Tunisa

Rezolucija Europskog parlamenta od 14. ožujka 2024. o usvajanju posebne mjere za 2023. u korist Tunisa (2024/2573(RSP))

(C/2024/6563)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji (UEU), a posebno njegov članak 14.,

— uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/947 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. lipnja 2021. o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa, izmjeni i stavljanju izvan snage Odluke br. 466/2014/EU Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2017/1601 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 480/2009 ([1]) (Uredba o NDICI-ju),

— uzimajući u obzir Sporazum između Europskog parlamenta i Komisije od 3. lipnja 2008. o postupcima za provedbu Odluke Vijeća 1999/468/EZ o utvrđivanju postupaka za izvršavanje provedbenih ovlasti dodijeljenih Komisiji, kako je izmijenjen Odlukom 2006/512/EZ ([2]),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredaba (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 ([3]) (Financijska uredba),

— uzimajući u obzir Euro-mediteranski sporazum o pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Tunisa, s druge strane ([4]),

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o nedavnim napadima u Tunisu, osobito rezoluciju od 16. ožujka 2023. o nedavnim napadima na slobodu izražavanja i udruživanja te sindikate, osobito slučaj novinara Noureddinea Boutara ([5])

— uzimajući u obzir izjavu za medije predsjednice Komisije von der Leyen s talijanskim premijerom Melonijem, nizozemskim premijerom Rutteom i tuniskim predsjednikom Saiedom od 11. lipnja 2023.,

— uzimajući u obzir memorandum o razumijevanju od 16. srpnja 2023. o strateškom i globalnom partnerstvu između EU-a i Tunisa,

— uzimajući u obzir Provedbenu odluku Komisije od 20. prosinca 2023. o financiranju posebne mjere za 2023. u korist Tunisa (C(2023)9184) i popratni akcijski dokument za program potpore za makroekonomske reforme u Tunisu,

— uzimajući u obzir članak 136. stavak 5. i članak 132. stavak 2. Poslovnika,

([1]) SL L 209, 14.6.2021., str. 1.
([2]) SL C 143, 10.6.2008., str. 1.
([3]) SL L 193, 30.7.2018., str. 1.
([4]) SL L 97, 30.3.1998., str. 2.
([5]) SL C, C/2023/407, 23.11.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/407/oj.

— uzimajući u obzir prijedlog rezolucije Odbora za vanjske poslove i Odbora za razvoj,

A. budući da se u članku 21. UEU-a navodi da „Djelovanje Unije na međunarodnoj sceni vodi se načelima koja su nadahnjivala njezino stvaranje, razvoj i proširenje i koja ona nastoji promicati u ostatku svijeta: demokraciji, vladavini prava, univerzalnosti i nedjeljivosti ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštovanju ljudskog dostojanstva, načelima jednakosti i solidarnosti te poštovanju načelâ Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava.”;

B. budući da se u članku 2. Euro-mediteranskog sporazuma o pridruživanju između EU-a i Republike Tunisa navodi da se „[o]dnosi između stranaka, kao i sve odredbe ovog Sporazuma, temelje se na poštovanju ljudskih prava i demokratskih načela, koja usmjeravaju njihove unutarnje i međunarodne politike, te predstavljaju ključni element Sporazuma.”;

C. budući da se člankom 29. Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa isključuju djelovanja koja mogu dovesti do kršenja ljudskih prava u partnerskim zemljama; budući da se člankom 25. stavkom 5. Uredbe od Komisije očekuje da provede *ex ante* procjene učinka na ljudska prava razmjerne ciljevima i opsegu predviđenih djelovanja i mjera; budući da se u članku 3. stavku 4. Uredbe navodi da „najmanje 93 % rashoda u okviru Instrumenta mora ispunjavati kriterije za službenu razvojnu pomoć, time doprinoseći zajedničkim obvezama u pogledu službene razvojne pomoći”;

D. budući da se u uvodnoj izjavi 40. Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa navodi da je „... poštovanje demokracije, ljudskih prava i vladavine prava ključno za dobro financijsko upravljanje i djelotvorno financiranje sredstvima Unije, kako je navedeno u Financijskoj uredbi, pomoć bi se mogla obustaviti u slučaju narušavanja demokracije, ljudskih prava ili vladavine prava u trećim zemljama.”;

E. budući da je pod vodstvom predsjednika Kaisa Saieda Tunis doživio autoritarni preokret i alarmantno nazadovanje u pogledu demokracije, ljudskih prava i vladavine prava; budući da je tijekom prošle godine predsjednik Kais Saied proizvoljno uhitio i pritvarao političke protivnike, suce, medijske djelatnike i aktiviste civilnog društva;

F. budući da je Komisija donijela posebnu mjeru hitnim pisanim postupkom;

G. budući da je šest mjeseci ranije, u izjavi za medije Komisije od 11. lipnja 2023., za Tunis najavljena proračunska potpora u iznosu od 150 milijuna EUR; budući da je ta proračunska potpora najavljena prije potpisivanja memoranduma o razumijevanju između EU-a i Tunisa;

H. budući da prije usvajanja posebne mjere hitnim pisanim postupkom nije došlo do neslužbenog kontakta između Komisije i Parlamenta, kako je utvrđeno u stavku 12. Sporazuma između Parlamenta i Komisije od 3. lipnja 2008.;

I. budući da se u članku 27. stavku 4. Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa navodi da „pri pružanju proračunske potpore u skladu s člankom 236. Financijske uredbe, Komisija jasno definira i prati kriterije za njezinu uvjetovanost, uključujući napredak u reformama i transparentnosti, te podupire razvoj parlamentarnog nadzora, nacionalnih kapaciteta za reviziju te povećanu transparentnost i javni pristup informacijama.”;

J. budući da se člankom 218. UFEU-a utvrđuje postupak za pregovore i sklapanje sporazuma između EU-a i trećih zemalja; budući da taj postupak omogućuje odgovarajuće postupovne zaštitne mjere, kao i parlamentarni i sudski nadzor, čime se povećava odgovornost i demokratski legitimitet;

K. budući da je 13. rujna 2023. izaslanstvu Odbora za vanjske poslove odbijen ulazak u Tunis, čime je ograničena sposobnost Parlamenta da izvršava svoje nadzorne ovlasti;

L. budući da su 26. rujna 2023. tuniske vlasti jednostrano odgodile posjet Komisije, samo nekoliko dana prije nego što je trebao biti održan;

M. budući da je u listopadu 2023. tuniski predsjednik odbio i vratio 60 milijuna EUR proračunske potpore EU-a;

N. budući da je nastavak suradnje s Tunisom u ključnom interesu EU-a kako bi se osigurala makroekonomska stabilnost, vladavina prava i ljudska prava u toj zemlji;

1. dovodi u pitanje potrebu za pisanim hitnim postupkom za posebnu mjeru u korist Tunisa s obzirom na to da je Komisija već 11. lipnja 2023. najavila proračunsku potporu od 150 milijuna EUR, ostavljajući dovoljno vremena za primjenu uobičajenog postupka; smatra da vrijeme pokretanja tog hitnog pisanog postupka pokazuje nedostatak poštovanja parlamentarnog nadzora i postupka odbora;

2. poziva Komisiju da u kontekstu sljedećeg budućeg geopolitičkog dijaloga na visokoj razini pruži detaljno objašnjenje koje se temelji na činjenicama o tome zašto prije donošenja posebne mjere nije došlo do neformalnog kontakta između Komisije i Parlamenta u hitnom pisanom postupku, kako je utvrđeno u stavku 12. Sporazuma između Parlamenta i Komisije od 3. lipnja 2008.; stoga očekuje da će Tunis biti odabran kao prioritetna zemlja tijekom sljedećeg geopolitičkog dijaloga na visokoj razini;

3. smatra da politička obveza preuzeta u memorandumu o razumijevanju da se proračunska potpora za 2023. isplati „u cijelosti" ne predstavlja pravnu osnovu za donošenje te mjere ni kao posebne mjere u skladu s člankom 23. stavkom 4. Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa ni u hitnom pisanom postupku;

4. žali zbog toga što Komisija nije proaktivno Parlamentu stavila na raspolaganje relevantni sporazum o financiranju s Tunisom u kojem su utvrđeni posebni uvjeti i zahtjevi u skladu s člankom 112. stavkom 4. i člankom 236. Financijske uredbe;

5. traži detaljno objašnjenje o tome kako pojmovi kao što je „zadovoljavajući napredak", koji se upotrebljavaju u odjeljku 4.3.2. akcijskog dokumenta Komisije o posebnoj mjeri, u kojem se detaljno navode kriteriji za isplatu proračunske potpore, čine „jasno definirane kriterije za uvjetovanost proračunske potpore", kako je utvrđeno člankom 27. stavkom 4. Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa;

6. izražava sumnju da se u pogledu te posebne mjere poštuju temeljna načela u vanjskom djelovanju koja se odnose na demokraciju, ljudska prava i vladavinu prava, kako je navedeno u članku 21. UEU-a, raznim odredbama Uredbe o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa i članku 2. Euro-mediteranskog sporazuma između EU-a i Tunisa, s obzirom na znatno pogoršanje temeljnih prava do kojeg je došlo u Tunisu od srpnja 2021. i s obzirom na činjenicu da bi znatno pogoršanje temeljnih vrijednosti moglo dovesti do obustave, smanjenja ili ukidanja proračunske potpore partnerskim zemljama;

7. stoga poziva Komisiju da hitno i prije kraja parlamentarnog saziva dostavi dodatne pisane pojedinosti o tome kako će i kada procijeniti jesu li ispunjeni uvjeti navedeni u odjeljku 4.3.2. o isplati proračunske potpore i koji će se objektivni kriteriji koristiti kako bi se utvrdilo je li postignut „zadovoljavajući napredak" u provedbi općih uvjeta navedenih u odjeljku 4.3.2.;

8. traži od Komisije da u pisanom obliku pojasni kako procjenjuje da Tunis trenutačno ispunjava zahtjev naveden u odjeljku 4.3.2. točki (b) akcijskog dokumenta o posebnoj mjeri koji se odnosi na temeljne vrijednosti;

9. poziva Komisija da pojasni zašto je odlučila isplatiti 150 milijuna EUR u jednoj tranši umjesto da dopusti postupnu isplatu na temelju ostvarenih konkretnih ključnih etapa ili postignutih uspjeha, kako je predviđeno člankom 236. stavkom 2. Financijske uredbe, čime se poništava mogućnost daljnjih isplata ako se uoči očigledno smanjenje temeljnih vrijednosti;

10. poziva Komisiju da objasni kako će posebna mjera doprinijeti poboljšanju poslovne i ulagačke klime s obzirom na pogoršanje vladavine prava u Tunisu od srpnja 2021., što je prepreka gospodarskom razvoju;

11. poziva Komisiju da pojasni razloge zbog kojih su tuniske vlasti u listopadu 2023. odbile 60 milijuna EUR proračunske potpore isplaćene u okviru instrumenta za COVID-19 te na temelju čega Komisija smatra da su tuniske vlasti voljne prihvatiti proračunsku potporu predviđenu tom posebnom mjerom;

12. poziva Komisiju da pojasni koja je formalna jamstva Komisija primila od tuniških vlasti od rujna 2023. u pogledu toga da će Parlament moći posjetiti projekte koje financira EU u Tunisu i tako ostvariti svoja prava nadzora i kontrole u skladu s člankom 14. Ugovora o Europskoj uniji;

13. traži od Komisije da razjasni situaciju pružanjem odgovarajućeg i cjelovitog odgovora na pitanje Parlamenta za usmeni odgovor i ovu popratnu rezoluciju;

14. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Vijeću.